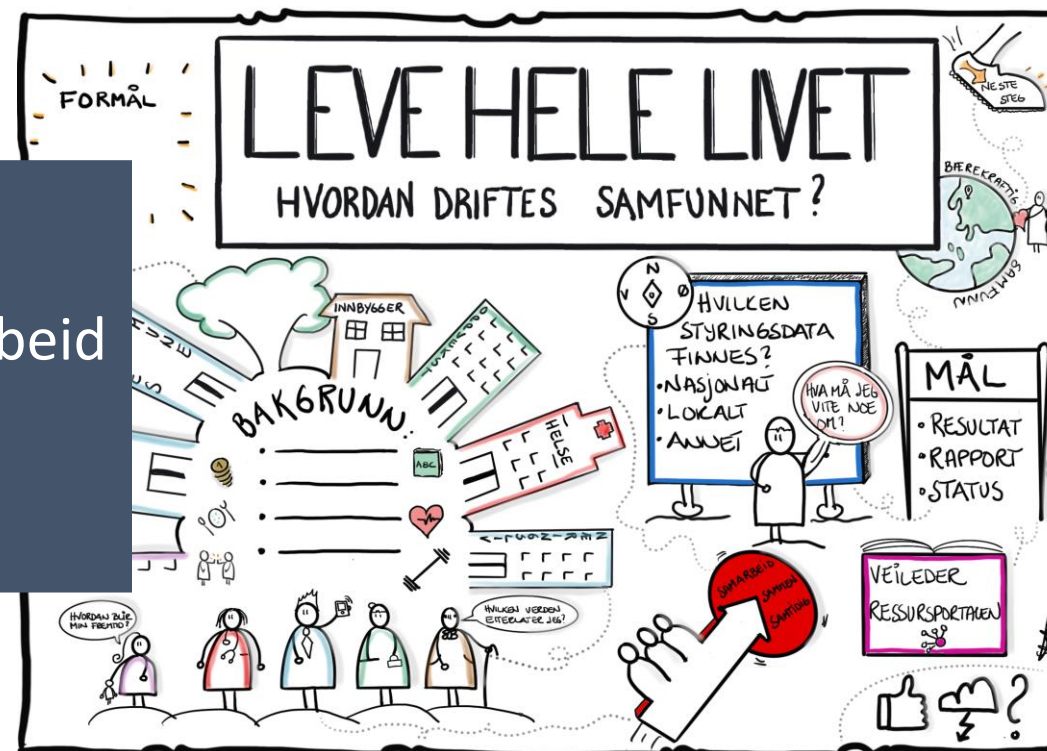

Eksempler på lokalt planarbeid

Beskrivelser av lokale planprosesser i arbeid med *Leve hele livet*

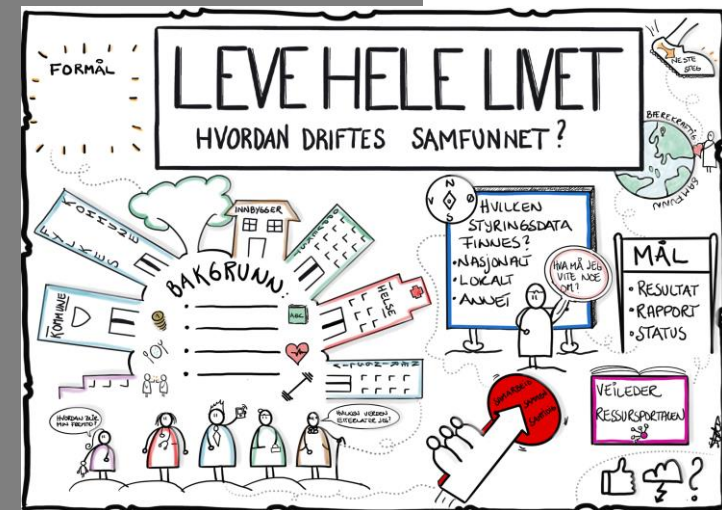
Leve hele livet og lokale planprosesser

Stortingsmelding 15 (2017–2018) *Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre*, legger opp til lokale prosesser for planlegging og gjennomføring. Dette betyr at kommunene ved hjelp av medvirkning og analyse skaffer innsikt i egne behov, synliggjør plan og prosess for gjennomføring og hvordan reformen er tenkt integrert i kommuneplanens samfunnsdel (etter § 11-2 i plan og bygningsloven). En plan innebærer at kommunestyrene har tatt stilling til innsatsområdene og løsningene i Leve hele livet og vedtatt hvordan Leve hele livet gjennomføres lokalt. Kommunene gis ved en slik prosess mulighet til å søke på tilskuddsmidler til egne satsningsområder innenfor reformens områder.

Prop. 105 S (2019–2020)

Les mer om *Leve hele livet* i statsbudsjettet [her](#).

Veiledningshefte for planlegging av lokalt arbeid med *Leve hele livet* [her](#).

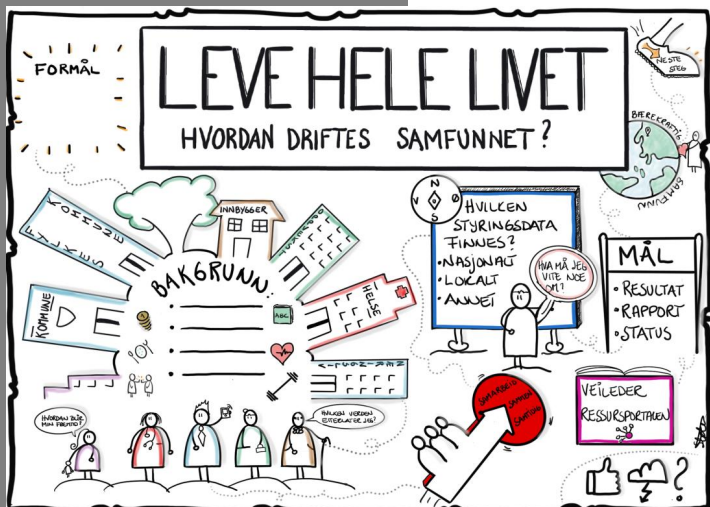

En erfaringsguide for lokale planprosesser

Dette er en guide som viser eksempler på hvordan kommuner arbeider med lokale planprosesser i tilknytning til *Leve hele livet*. Det vil her presenteres korte tekster med beskrivelser av konkret arbeid som kommunene har utført innen medvirkning, innhenting av innsikt og analyse av egne behov.

Guiden har til hensikt å belyse ulike planprosesser og synliggjøre hvordan arbeidet integreres i lokalt planarbeid - til inspirasjon og erfaringsdeling.

God lesning og lykke til med egne lokale planprosesser i arbeid *med Leve hele livet*!

Nome kommune

Antall innbyggere: 6499

Fylke: Vestfold og Telemark

Nome har et overordnet fokus på levekår i arbeid med *Leve hele livet*, og som synliggjøres i lokale planer. Arbeidet har foregått slik:

- Gjennomført medvirkningsrunder de siste årene med gjestebud, workshops og spørreskjema og innhentet innsikt i hva innbyggerne er opptatt av.
- Flere innspill om eldres levekår, endte opp i Kommuneplanens samfunnsdel sin visjon «*Nome, nært og godt*» med 7 strategier om hvordan det skal være å bo i kommunen (mer om visjonen [her](#)). Strategier for gode levekår presiseres i [Kommunedelplan for kultur, fritid og frivillighet](#), i [kommunens frivillighetsmelding](#) og i kommunens [kommunedelplan for helse og omsorg](#). Kommunedelplanene viser konkret til oppfølging av den lokale «*Leve hele livet*-strategien», som er under arbeid.
- Videre har innspill til både [den lokale folkehelseoversikten](#) og til [temaplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet](#), bidratt til et helhetlig perspektiv på hva det vil si å «*Leve hele livet*». Strategi vedtas i desember 2020.

Suksessfaktorer

- Fokus på levekår og livskvalitet for alle
- Medvirkning og helhetlig forankring i overordnet planverk

Solund kommune

Antall innbyggere: 783

Fylke: Vestland

Solund har over lengre tid hatt et bevisst fokus på «mjuke verdier», og synliggjort dette i sine plandokument. Følgende arbeid har blitt gjort:

- Avholdt opplæringsprogram for politikere og administrasjon. Arbeidet endte opp med en strategisk utviklingsplan med en tydelig politisk retning og et fokus på lokal og bærekraftig utvikling, interne samarbeid på tvers, og mellom offentlig og privat sektor, så vel som samhandling mellom generasjoner.
- Kjørt prosesser med å involvere innbyggere for å komme med innspill på hvordan kommunen kan imøtekomme eget fremtidig utfordringsbilde.
- Nylig vedtatt en kommuneplan med overskriften «*Vi skapar framtida i lag*». Under utarbeiding en egen «*Solundmelding 21 - Meistring heile livet*», en kobling av «*St.meld. 15 - Leve hele livet*» + «*St.meld. 6 - Tidlig innsats*».
- Gjennomført tiltak som bygger opp et fullverdig tjenestetilbud i egen kommune, istedenfor å tappe eget samfunn for ressurser, ved kjøp av eksterne tjenester.

Suksessfaktorer

- Engasjerte innbyggere
- Samarbeid og samhandling på tvers
- Å holde fast ved store og strategiske linjer «*Ein blir det du seier*»

Sandefjord kommune

Antall innbyggere: 64 013

Fylke: Vestfold og Telemark

Sandefjord har gjort følgende prosessarbeid med *Leve hele livet*:

- Innhentet innsikt i eget utfordringsbilde med orientering til kommunestyret.
- Avholdt åpent folkemøte og flere dialogmøter med brukerorganisasjoner.
- Utarbeidet et retningsvalg «*Best hjemme lengst mulig*» med kommunestyrevedtak.
- I samarbeid med eldrerådet utarbeidet handlingsplan «[Leve hele livet i Sandefjord](#)» med vedtak i kommunestyret. Satsningen innlemmes i økonomiplan med gevinstrealisering og bevilges økonomiske ressurser for gjennomføring.
- Oppstart arbeid med aldersvennlig samfunn med politisk behandling i 2021 og implementere *Leve hele livet* og Aldersvennlig samfunn i kommuneplanens samfunnsdel i 2021. Mer om kommunens arbeid [her](#).

Suksessfaktorer

- Politisk og administrativ forankring
- Aktiv deltagelse fra ordfører, økonomisjef og samfunnsplanlegger

Tydal kommune

Antall innbyggere: 765

Fylke: Trøndelag

Tydal er blant de minste kommunene i landet og erfarer utfordringer knyttet til økende krav til kommunale tjenester. Mange av utfordringene løses i dag gjennom interkommunale samarbeid i regionen.

Analyse av eget utfordringsbilde viser en demografi med høy andel eldre og færre i yrkesaktiv alder. Kommunen har derfor i sine overordne planer fokus på universell utforming, tilrettelegging og involvering. Det beskrives i samfunnsdel av kommuneplanen at bygdas mange friske og aktive eldre anses som en uvurderlig ressurs i lokalsamfunnet. Samtidig tilrettelegges nærmiljø og tjenester, slik at alder og redusert funksjonsnivå ikke blir til hinder for å kunne bo lengst mulig hjemme, delta i aktiviteter og klare seg mest mulig. Kommunen retter oppmerksomhet på helsefremmende sosiale aktiviteter og trenger en god infrastruktur som muliggjør dette. Det tilrettelegges for sentrumsnære boliger til eldre med nærhet til aktivitetstilbud og servicefunksjoner.

Tydal imøtekommer eget utfordringsbilde med utgangspunkt i et folkehelseperspektiv med involvering og samarbeid mellom kultur- og helsetilbud og tilbud i frivillig regi. For bygdas sosiale liv er frivillige lag og foreninger en viktig bærebjelke, og det er derfor viktig for kommunen å støtte opp om frivilligheten.

Les mer om hvordan «*Det skal være godt å bli gammel i Tydal*», i kommuneplanens samfunnsdel [her](#).

Kongsvinger kommune

Antall innbyggere: 17 797

Fylke: Innlandet

Kongsvinger har over lengre tid jobbet *med Leve hele livet*, og synliggjort satsningsområder i flere lokale planer. Arbeidet handler om kulturendring og et økt fokus på kvalitet i tjenestene. Det har blitt gjort følgende:

- Kartlegging av kommunens nåværende tilbud og tjenester.
- Innhenting av innspill om utvikling av tjenestetilbud gjennom flere dialogmøter og workshops med innbyggere, aktuelle samarbeidspartnere i lokalsamfunnet og med ansatte på tvers av fag- og tjenesteområder.
- Bevisst bruk av sosiale medier for innbyggerdialog og informasjonsdeling.
- Implementering i strategidokument, årlig status- og evalueringsrapport, samt i kommunedelplan.

Les mer om planarbeidet [her](#).

Suksessfaktorer

- Utfordre og involvere ledere og ansatte på hva de erfarer de er gode på og hvilke områder som trenger kvalitetsforbedring

Gjesdal kommune

Antall innbyggere: 12 083

Fylke: Rogaland

Gjesdal har utarbeidet en strategisk handlingsplan for eldreomsorgen i kommunen. Planen «Leve hele livet» gir politiske føringer for retningen knyttet til samfunns- og tjenesteutviklingen for eldre i kommunen og retter fokus mot arbeidet med å utvikle et aldersvennlig samfunn og tjenester som fremmer livskvalitet og mestring for den eldre del av befolkningen. Tjenestene skal ha god kvalitet og være bærekraftige over tid.

Planen har fem strategier:

- Et aldersvennlig Gjesdal
- Økt fokus på aktivitet og fellesskap
- Mat og måltider
- Helsehjelp basert på medvirkning og behov
- Bidra til gode sammenhenger i tjenestene og overganger

Fredrikstad kommune

Antall innbyggere: 82 591

Fylke: Viken

Fredrikstad gjør seg gode erfaringer med å drive gode prosesser ved å følge nasjonale anbefalinger for arbeidet:

- En oppstartsfase med dialog og informasjonsutveksling med involverte samarbeidspartnere i lokale råd og utvalg.
- En kartleggingsfase for å se på egen situasjon med fokus og tiltak.
- En dialog- og innspillfase i regi av frivillig sektor, eldreråd, politikere og ledere for å innhente innsikt i hva som trengs å videreutvikles.

Les mer om planarbeidet [her](#).

Suksessfaktorer

- Jobbe systematisk i tråd med nasjonale anbefalinger for arbeidet
- God støtte og oppfølging av regionalt støtteapparat
- Iverksette tiltak til innsatsområder selv om ikke planarbeidet er fullstendig gjennomført

Rana kommune

Antall innbyggere: 13 275

Fylke: Nordland

Rana kobler *Leve hele livet* til kommunens budsjett- og økonomiplanprosess. Satsningen fikk et stort fokus på budsjettsamling for 2020. Les mer om kommunens perspektivanalyse [her](#).

PROGRAM BUDSJETTSAMLING 2020.

Tidspunkt: 12 og 13 oktober.

Sted: Rådhuset – Mo i Rana.

Mandag 12. oktober.

- 09:00 - 09:45. Bærekraft
- 10:00 - 10:45. Innledning v/Rådmann Robert Pettersen.
- 11:00 - 11:45. «*Rett fokus til rett tid*», Budsjett og økonomiplan v/ Kommunaldirektør Hege Nygård.
- 11:45 - 12:30. Lunsj
- 12:30 - 14:30. «Leve hele livet» v/Geir Johan Hansen KS.
- 14:30 - 14:45. Pause
- 14:45 - 16:30. Gruppeoppgaver

Tirsdag 13. oktober.

- 09:00 - 09:30. Oppsummering gruppeoppgaver
- 09:30 - 12:00. Presentasjon sektorer og tjenester.
- 12:00 - 12:30. Lunsj
- 12:30 - 13:30. Refleksjon /gruppediskusjon
- 13:30 - 13:45. Oppsummering v/rådmannen

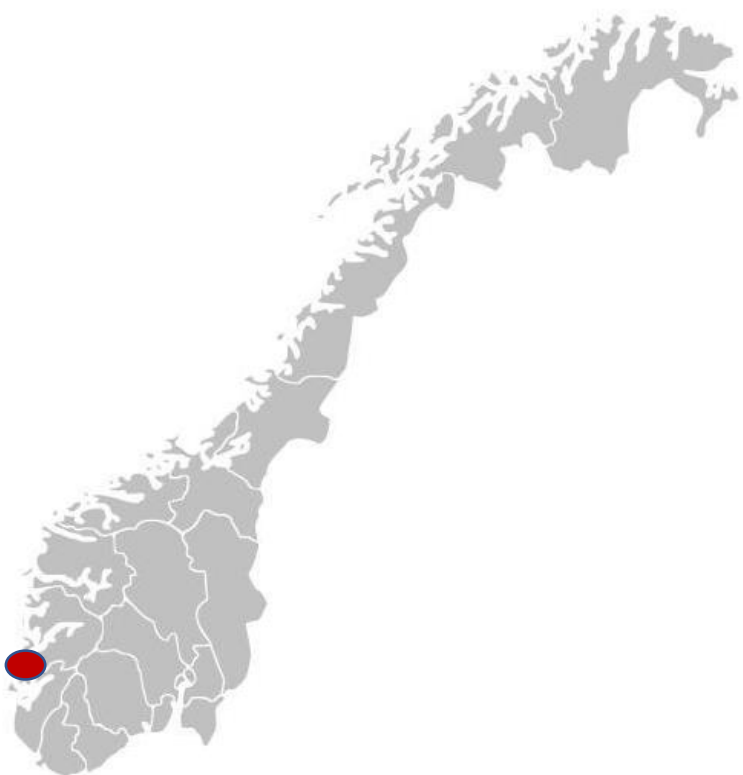

Karmøy kommune

Antall innbyggere: 42 272

Fylke: Rogaland

Karmøy har informasjon om *Leve hele livet* på sine hjemmesider, og ønsket innspill fra innbyggerne. Hvert satsningsområde kobles til konkrete tiltak. Se mer om dette [her](#). Informasjon om hva som kom ut av avholdt cafédialog kan du lese mer om [her](#).

Leve hele livet – Hva er viktig for eldre i Karmøy?

Leve hele livet er en kvalitetsreform for eldre. I løpet av 2020 skal kommunestyret ta stilling til hvordan reformen skal følges opp i Karmøy. For å få inn flest mulig av de gode forslagene, inviterer vi alle interesserte til innspillmøte på Solstein, tirsdag 3. desember kl. 18.

Møtedeltakerne samles rundt ett eller flere temabord for samtale om de fem innsatsområdene:

[Aldersvennlig samfunn](#)

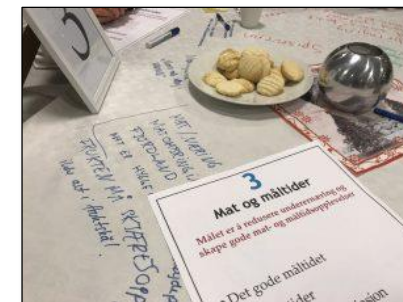
[Aktivitet og fellesskap](#)

[Mat og måltider](#)

[Helsehjelp](#)

[Sammenheng og overganger i tjenestene](#)

Eventuelle spørsmål kan rettes til prosjektleder på e-post: ktv@karmoy.kommune.no eller telefon: 930 31 586.

Orkland kommune

Antall innbyggere: 18 262

Fylke: Trøndelag

Orkland ser på sin kommuneplans samfunnsdel som et verktøy for helhetlig planlegging. Planen tar stilling til langsiktige mål og strategier for Orklandsamfunnet og kommunen som organisasjon. Til grunn for planen ligger et bredt erfaringsgrunnlag og en omfattende analyse av eget utfordringsbilde. Høsten 2019 ble innbyggerundersøkelse gjennomført, der nesten 5000 personer ga innspill på hva de mener er viktig for framtidens kommune.

Planen er et strategisk styringsdokument. Den peker på hva som skal satses spesielt på, og hvor innsats må rettes for å nå egne mål. Satsningsområder og målsettinger er koblet til FNs bærekraftsmål og visjonen «Sammen bygger vi Orkland» og verdiene *modig, klok og nær*.

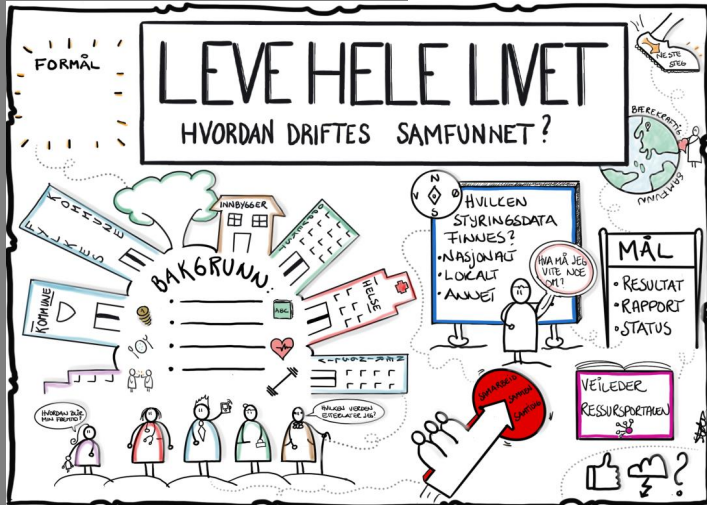
I plandokumentet rettes i hoved-, delmål og strategier oppmerksomhet til at samfunnet skal være tilgjengelig, trygt, aktivt og mangfoldig. Samfunnet skal inkludere mennesker i alle livsfaser, med ulike forutsetninger, funksjonsevne, og være et sted der den enkelte tar medansvar, og opplever tilhørighet, mestring, trivsel.

Les mer fra kommuneplanens samfunnsdel [her](#).

Oppsummering

Denne guiden viser eksempler på hvordan kommuner arbeider med planprosesser tilknyttet *Leve hele livet*. Eksemplene beskriver hvordan kommunene på hver sin måte benytter metoder og verktøy i å planlegge og gjennomføre arbeidet, og også hvordan arbeidet synliggjøres i lokale planer. Samtidig ser vi av beskrivelsene noen generelle fellestrekk i prosessarbeidet. Kommunene henter innsikt om og tar utgangspunkt i eget utfordringsbilde, involverer innbyggere og aktuelle samarbeidsaktører i medvirkningsarbeid, og har enten konkrete planer om hvordan arbeidet synliggjøres i planer, eller har fått planene til politisk behandling.

Kommunenes erfaringer - suksessfaktorer i planarbeidet

- God støtte og dialog med regionalt støtteapparat
- Politisk og administrativ forankring
- Tilrettelegge for aktive involverings- og medvirkningsprosesser mot overordnet planverk
- Engasjerte innbyggere og aktiv deltagelse fra politikere
- Interne samarbeid i kommunen - på tvers av enheter og sektorer
- Utfordre og engasjere ledere og ansatte i kvalitetsforbedringsarbeid
- Fokus på levekår og livskvalitet for alle
- Holde fast ved store og strategiske linjer
- Iverksette tiltak selv om ikke planarbeidet er ferdigstilt med politisk vedtak

